Idees d’actualitat – El tecnopopulismo contra la democracia

Las democracias en que vivimos no son democracias *tout court* en la medida en que no se rigen sólo por sus normas fundamentales, razón por la cual se ha optado para denominarlas democracias liberales. El adjetivo está lejos de ser neutro y sin consecuencias: desde la Revolución Francesa sabemos que una democracia pura, caracterizada sólo por el principio básico de la soberanía popular y unas elecciones libres y justas, pero sin reglas, restricciones y mecanismos que limiten el ámbito de aplicación de la norma de la mayoría, pronto se convierte en una distopia totalitaria.

De hecho, en una democracia liberal, no sólo se establecen reglas para repartir y limitar el poder, no sólo se erige un sistema de *checks and balances*, no sólo se garantiza la división entre el legislativo, el ejecutivo y el judicial, sino que también se aplica el principio según el cual las reglas de la toma de decisiones democrática no se aplican a todos los ámbitos de la vida. El siglo XVIII es, al fin y al cabo, también el siglo de la consagración ilustrada de los derechos inalienables, tanto en la versión jeffersoniana de la Declaración de Independencia americana como en la de *De l’esprit des lois* de Montesquieu, que ya advertía de los estragos que podía causar la confusión a gran escala entre el interés general y los intereses

particulares. Todos tenemos derechos fundamentales que ninguna norma mayoritaria puede legítimamente violar, por más abrumadora que sea.

No fue, pues, por casualidad si se construyeron sistemas democráticos enmarcados por constituciones que limitan el ámbito de su propia aplicación y garantizan –o intentan garantizar– a los ciudadanos una esfera de libertad personal, separada del ámbito político. Y son estos instrumentos (constituciones, declaraciones, tratados, tribunales) los que, con todos sus defectos y limitaciones, mantienen la finalidad de garantizar una defensa innegociable de las libertades, de los derechos y de las garantías individuales de todo el mundo.

Pero si las democracias liberales tienen limitaciones en el ámbito de su aplicación y, por lo tanto, limitaciones en la aplicación de la norma de la mayoría, también presuponen la existencia de un precepto importante de signo contrario: en la *polis*, en el ámbito puramente político, son las reglas democráticas (soberanía popular, representación por poderes elegidos o legitimados democráticamente) las que se tienen que aplicar. Y una democracia, para poder ser considerada sustantiva y plena, no puede, por lo tanto, admitir injerencias de poderes no elegidos que distorsionen los mecanismos y procesos de toma de decisiones.

Es precisamente esta regla fundamental de las democracias liberales la que es desafiada hoy por lo que el presidente Biden, en su discurso de despedida, denominó «oligarquía tecnológica». El fenómeno no es del todo nuevo ya que la amenaza y la injerencia de poderes no elegidos siempre ha acechado las democracias. Pero sí que es nueva la escala y la concentración de este poder financiero –la fortuna acumulada de Elon Musk (Tesla/X), Jeff Bezos (Amazon), Mark Zuckerberg (Meta), Tim Cook (Apple), y Sundar Pichai (Google) se estima en unos 1,3 billones de dólares–, combinada con una hegemonía tecnológica sin precedentes, amenaza convertir la democracia un mero accesorio conceptual.

Donald Trump recaudó 200 millones de dólares para su acto de inauguración, cuatro veces más que Obama en 2008 gracias sobre todo a los donativos millonarios de los líderes de las grandes multinacionales tecnológicas. El vínculo entre el poder político y los oligarcas tecnológicos supone una clara declaración de intenciones sobre su visión del poder y del futuro. No en balde también fue significativa la presencia de destacados representantes de regímenes autoritarios o de las derechas radicales: el vicepresidente chino Han Zheng, Viktor Orbán, Nayib Bukele, presidente de El Salvador, Salomé Zurabishvili, presidenta de Georgia, Benjamin Netanyahu, Javier Milei, Jair Bolsonaro…

Si comparamos la situación actual con, por ejemplo, la época de la dimisión de Richard Nixon es obvio que se ha producido un cambio en la escala de valores, una regresión moral que se ha extendido por todas partes. En su libro *On Freedom* (Bodley Head*, 2024)* Timothy Snyder sitúa el punto de inflexión en la reacción a los atentados del 11-S y en la concentración de poder económico. La lucha antiterrorista favoreció el intercambio de libertad por seguridad mientras que la presencia de los magnates tecnológicos en la inauguración de Trump es sintomática de la concentración de poder económico que ha dado lugar al enriquecimiento fulminante de unos cuantos y al aumento creciente de las

desigualdades, muy especialmente en Occidente y en Europa donde esta situación contribuye de manera decisiva al incremento de las derechas radicales y a la penetración de su discurso en amplios sectores de la sociedad.

Hablando de Europa, no es ociosa la aversión que le tienen Trump y los magnates de las empresas tecnológicas: Europa representa un mundo basado en reglas internacionales, en poderes compartidos, en valores comunes. La Unión Europea es lo poco que queda de este mundo –*el Ancien* Régime, como la calificaba hace pocos días en el *Financial Times* el fundador de PayPal, Peter Thiel. Debilitar o someter Europa es la pieza que falta para que todo el mundo entienda que el mundo multilateral y del derecho internacional es cosa del pasado. La oligarquía tecnológica desprecia Europa porque como buenos libertarios aspiran a un mundo sin normas, que es justo lo contrario de lo que quiere la UE. Elon Musk interfiriendo abiertamente en la campaña electoral alemana, Peter Thiel apelando a la Primera Enmienda de la Constitución de los Estados Unidos (libertad de expresión sin límites) y Mark Zuckerberg pidiendo protección del gobierno americano ante las sanciones impuestas por la UE constituyen unos ejemplos evidentes.

Esta “oligarquía tecnológica” también supone un reto para las democracias por dos otras razones. Por una parte, el control, también a escala sin precedentes, que ejerce sobre la información y, por lo tanto, sobre la formación de la opinión desafía un supuesto fundamental para el buen funcionamiento de las democracias liberales: la toma de decisiones libres e informadas basadas en la libertad de expresión, la libertad de prensa y la promoción de la pluralidad de voces y opiniones. Por otra parte, el poder de esta nueva tecnocracia tiene un carácter transnacional que la hace notablemente más resistente a los mecanismos utilizados tradicionalmente por las democracias liberales para luchar contra los poderes hegemónicos y no elegidos. Como ha quedado bien ilustrado estas últimas semanas, el poder de Musk y compañía va mucho más allá de los EE.UU. con lo cual se hace difícil aplicar la receta clásica contra los monopolios y los oligopolios: su desmembración coercitiva en nombre de un pluralismo sin la cual las democracias no pueden funcionar. A pesar de que si ponemos las cosas en perspectiva histórica, los regímenes democráticos han demostrado ser resistentes y que por ahora el núcleo central de sus ideales, instituciones, costumbres y tradiciones se mantiene vivo y relativamente inalterado desde el siglo XVIII, la concentración casi ilimitada de la riqueza y su vínculo con el control hegemónico de la tecnología y la información no tienen precedentes históricos y hace temer que las instituciones democráticas tradicionales quizás no dispongan de los mecanismos y herramientas adecuados para controlar estos nuevos poderes. Para hacer frente a esta inédita alianza entre poder político, económico y tecnológico, hará falta pues un esfuerzo de pensamiento y de reformas institucionales con el fin de no ceder a las voces que pretenden desacreditar y decretar como obsoleta la democracia liberal que, con todas sus limitaciones y carencias, ha generado periodos de paz, prosperidad y bienestar nunca vistos.

Fotografía: Jason Howie. Creative Commons Attribution 2.0 Generic license.

Política internacional y globalización

Hans Kundnani The myth of the liberal international order

L'article analitza la decadència de l'ordre internacional liberal, un concepte defensat després de la Segona Guerra Mundial per promoure un sistema d'institucions, normes i regles. Inicialment defensat contra la presidència de Donald Trump el 2016, l'ordre s'ha deteriorat, a parer de l'autor, no només per les accions de Trump, sinó també per les polítiques dutes a terme per l'administració de Joe Biden. La complexitat i la vaguetat de l'ordre, que abasta aspectes de seguretat, econòmics i de drets humans, va fer que fos difícil de definir o reformar, i els crítics l'etiquetaven com un marc centrat en Occident. Sota Biden, un intent inicial d'unir democràcies contra estats autoritaris va fallar, sobretot després de la invasió d'Ucraïna per part de Rússia. Democràcies no occidentals com l'Índia i el Brasil van resistir la narrativa d'una lluita global entre democràcies i autocràcies, la qual cosa ha va conduit a una retirada centrada en Occident i al ressorgiment del pensament civilitzador que relaciona la democràcia amb Occident. La credibilitat de l'ordre internacional liberal s'ha erosionat encara més amb els dobles estàndards occidentals en matèria de drets humans, sobretot durant la guerra d'Israel a Gaza. L'autor conclou que l'ordre internacional liberal o està desaparegut o s'ha convertit en una mera façana. Així doncs, mentre que els teòrics liberals defensen el progrés a través de normes i institucions, els realistes argumenten que la dinàmica de poder en última instància dicta la

Asle Toje L'ordre mondial face aux tensions entre grandes puissances

En aquesta entrevista, l'autor explora la dinàmica de la rivalitat de grans potències que enfronta d'una banda els Estats Units (i Europa) i de l'altra la Xina (i Rússia). Afirma que Washington està adoptant una estratègia de «contenció» cap a la Xina, que recorda la doctrina Truman, però encara queden preguntes sobre l'eficàcia d'aquesta política davant una Xina reforçada militarment i econòmicament. Les divergències entre demòcrates i republicans són notables, els primers afavoreixen una postura dura cap a Rússia, mentre que els segons preveuen un acostament estratègic a Moscou per limitar la influència xinesa. Rússia, buscant el reconeixement com a gran potència, s'ha reposicionat a través de la guerra d'Ucraïna, però el seu estatus depèn de la seva capacitat per mantenir aquest paper. Un compromís, que impliqui una esfera d'influència per a Rússia, podria sorgir durant el mandat de l'administració Trump. No obstant això, s'estan plantejant diversos escenaris per a Ucraïna: un acord de pau en detriment d'Ucraïna, una consolidació militar amb suport occidental, o un conflicte prolongat, agreujat per la indecisió europea. Finalment, argumenta que Europa, debilitada econòmicament i políticament, lluita per tenir un paper decisiu. Tot i que els costos de la guerra pesen molt, la UE sembla incapaç de prendre iniciatives per a una pau ràpida, agreujant les seves pròpies crisis internes i posant de manifest un lideratge afeblit.

Matias Spektor Rise of the Nonaligned

El Sud global s'ha convertit en una força important en els afers globals, aprofitant els canvis de poder, com ara l'ascens de la Xina, les tensions entre els EUA i Europa i la competició entre grans potències, per construir coalicions (per exemple, els BRICS), enfortir aliances regionals i impulsar una agenda més assertiva a les plataformes globals. Tanmateix, l'autor afirma que aquests guanys s'enfronten a reptes de polítiques com l'enfocament «America First» de Donald Trump, que inclou proteccionisme, restriccions migratòries i retirada dels acords internacionals. Malgrat aquests reptes, considera que la política exterior transaccional i impredictible de Trump podria, paradoxalment, crear oportunitats per al Sud global, fomentant una acció més unificada i proporcionant les bases per negociar amb grans potències competidores. Això inclou l'equilibri entre els Estats Units, la Xina i Rússia en un món multipolar. Tanmateix, les polítiques de Trump, com ara els aranzels, les restriccions a la immigració i la retirada dels acords climàtics, suposen el risc d'agreujar les vulnerabilitats econòmiques, alimentar la inflació i retardar la transició ecològica global, especialment als països en desenvolupament. Històricament, el Sud global ha impulsat normes internacionals més equitatives, utilitzant institucions com l'OMC i iniciatives com l'Acord de París per exigir responsabilitats a les nacions poderoses. No obstant això, les divisions dins del Sud global, com ara els diferents enfocaments de l'Índia, Indonèsia i Argentina, destaquen la seva diversitat. Tot i així, qüestions com la defensa palestina i les crítiques dels dobles estàndards occidentals continuen unint moltes nacions per desafiar l'ordre global imperant. L'autor conclou que si bé el Sud global no té els recursos per contrarestar plenament la influència dels Estats Units sota Trump, la seva agència en ascens, la seva diplomàcia pragmàtica i les aliances estratègiques estan remodelant la dinàmica global, fent que cada cop sigui més difícil que els Estats Units mantinguin l'hegemonia unilateral en un món més equilibrat i multipolar.

Amelia Hadfield Elon Musk is elevating Trump's foreign policy of deliberate disruption to a new level

L'autora explora la creixent implicació d'Elon Musk en els afers globals, comparant aquest nou enfocament amb el de Donald Trump durant la seva presidència. Si bé Trump va sacsejar les relacions exteriors de manera pragmàtica per avançar en la seva agenda «America First», ara intervencions de Musk es caracteritzen per la influència personal, el suport populista i les tendències d'extrema dreta. Les accions de Musk inclouen criticar els polítics, donar suport a partits populistes i aprofitar les xarxes socials per desestabilitzar els governs, sovint alineant-se amb les polítiques proteccionistes i desreguladores de Trump. La seva influència genera preocupacions per les línies borroses entre l'agenda personal de Musk i la política exterior dels Estats Units, sobretot perquè a partir d'ara assumirà un paper governamental. En la seva anàlisi, l'autora destaca la seva capacitat d'interferència global amb l'objectiu potenciar els moviments d'extrema dreta, desafiar les regulacions i remodelar la política centrista a tot el món; l'alineació estratègica entre Trump i Musk, ja que les seves accions sovint complementen els objectius disruptius de Trump, promovent la desregulació i debilitant les normes institucionals; les reaccions que

s'estan produint a nivell internacional, on la influència de Musk ha estat objecte d'escrutini d'organismes com la Comissió Europea, que supervisa el paper de la seva plataforma a l'hora d'amplificar les veus d'extrema dreta; i, finalment, els reptes futurs ja que la convergència de les polítiques personals de Musk amb les estratègies del govern dels EUA comporta el risc d'alienar els aliats, confondre els actors de la política exterior i agreujar les tensions globals.

Syed Inam Ali Naqvi What Does the Chinese Public Think of the Belt and Road?

La Iniciativa de la Franja i la Ruta de la Seda (BRI), llançada el 2013, és l'ambiciós projecte global d'infraestructura i connectivitat de la Xina, amb l'objectiu d'ampliar el comerç, fomentar la cooperació i remodelar els seus rols nacionals i internacionals. En aquest article es destaca les opinions dels ciutadans xinesos que revelen diverses perspectives. Així, consideren la BRI com una estratègia global per integrar la Xina a l'economia global i un esforç nacional per transformar la infraestructura nacional, fonamental per a la diversificació geopolítica i econòmica de la Xina. La iniciativa també es percep com una resposta a la globalització, fomentant el comerç, la inversió i l'accés segur als recursos alhora que s'aborda la competència mundial. Tot i ser optimistes sobre els beneficis potencials de la BRI, inquieta la prioritzación d les inversions globals per sobre de les necessitats domèstiques, especialment a les regions occidentals subdesenvolupades del país. La BRI també es veu com una eina per millorar la imatge global de la Xina, contrarestar les narratives negatives i projectar la cultura i els valors xinesos, a la vegada que encarna un enfocament col·lectivista que contrasta amb l'individualisme de les iniciatives liderades per Occident. Finalment, pel que fa a reptes i oportunitats, els ciutadans consideren que és fonamental equilibrar les ambicions globals amb les necessitats domèstiques urgents. En darrer terme, la BRI reflecteix la visió més àmplia de la Xina respecte del lideratge global i el desenvolupament interconnectat, amb una narrativa complexa d'optimisme i preocupació prudent entre els seus ciutadans.

Michael Kugelman In South Asia, Power Shifts Usher in Diplomatic Surprises

Els recents canvis geopolítics a l'Afganistan i Bangla Desh han provocat desenvolupaments diplomàtics inesperats per a l'Índia i el Pakistan, en un context on la seva llarga rivalitat segueix configurant la dinàmica del sud d'Àsia. L'autor destaca que l'Índia ha augmentat el seu compromís diplomàtic amb els talibans des del seu retorn al poder a l'Afganistan el 2021. Això inclou la reobertura de la seva ambaixada a Kabul i reunions d'alt nivell, malgrat els llaços històrics dels talibans amb el Pakistan i l'hostilitat passada cap a l'Índia. D'altra banda, la tensa relació dels talibans amb el Pakistan, a causa del seu fracàs per frenar els militants anti-Pakistan, ha creat un espai perquè l'Índia persegueixi els seus interessos, inclosa la seguretat i la connectivitat regional. Paral·lelament, les relacions entre Bangla Desh i Pakistan estan millorant gradualment després de dècades de tensió derivades de la guerra d'independència de 1971. Així, el govern interí de Bangla Desh, liderat per

Muhammad Yunus, ha pres mesures per millorar els llaços entre ambdós països, com ara alleujar les normes de visat i facilitar el comerç. L'autor afirma que aquests canvis subratllen la competició actual entre l'Índia i el Pakistan per exercir la seva influència al sud d'Àsia. La influència creixent de l'Índia a l'Afganistan contrasta amb el deteriorament dels llaços del Pakistan amb els talibans, mentre que la millora de les relacions del Pakistan amb Bangla Desh li ofereix un nou punt de suport a la regió, especialment a prop de la sensible frontera nord-est de l'Índia. En darrer terme, els avenços reflecteixen un reajustament de les relacions regionals, però la rivalitat entre l'Índia i el Pakistan segueix eclipsant el progrés, agreujant les tensions i dificultant la cooperació en reptes compartits com el canvi climàtic. Malgrat els canvis significatius, el sud d'Àsia continua doncs definit per les seves rivalitats geopolítiques persistents.

Jamie Dettmer The delicate task of Syria's political transition

El col·lapse sobtat del règim d'Assad a Síria ha deixat el país en un estat d'optimisme prudent i d'incertesa. Si bé els sirians estan alleujats d'estar lliures de dècades de repressió, el nou lideratge d'Ahmed Hussein al-Shar'a, cap de Hayat Tahrir al-Sham (HTS), planteja preguntes sobre el futur del país. L'autor assenyala que tot i que els sirians estan experimentant una nova llibertat, hi ha una incertesa generalitzada sobre la direcció de la nova administració i si es restablirà la democràcia. HTS, abans una facció islamista de línia dura, ha pres el control de la situació, prometent una transició inclusiva respectuosa amb la diversitat de Síria. Malgrat aquestes garanties, l'exercici del poder per part d'HTS a Idlib genera preocupació. Els informes destaquen detencions arbitràries, crims de guerra, restriccions als drets de les dones i supressió de la dissidència. Al- Shar'a està pressionant amb un cert èxit per obtenir l'alleujament de les sancions per reconstruir el país devastat per la guerra. Els Estats Units han concedit una moratòria de sancions de sis mesos i els països europeus n'estan debatent la flexibilització. Paral·lelament, els esforços de HTS per tranquil·litzar els grups minoritaris i millorar els serveis a les ciutats recentment conquistades tenen com a objectiu fomentar l'estabilitat i guanyar legitimitat internacional. Això no obstant, els crítics temen que HTS pugui consolidar el poder sota l'aparença d'estabilitat, deixar de banda els processos democràtics i imposar un govern islamista. En definitiva, si bé HTS busca posicionar-se com un govern de transició legítim, el seu passat autoritari i les arrels islamistes alimenten l'escepticisme. El focus en l'estabilitat i la reconstrucció es veu temperat per les pors d'un govern autocràtic prolongat i la marginació de les llibertats civils.

Akram Belkaïd Syrie, l'année zéro de l'après-dictature

La guerra civil siriana, iniciada l'any 2011, ha arribat a una resolució temporal amb la caiguda del règim d'Assad, que estava al poder des del 1970. Turquia emergeix com a gran vencedora, mentre que la posició passiva d'aliats internacionals com Rússia i l'Iran. planteja preguntes. Segons l'autor, el nou règim de Damasc, tot i que canvia el seu enfocament ideològic, ha de demostrar la seva ruptura amb el gihadisme. Afirma que la caiguda d'Assad es deu en gran part a la decadència de les institucions de Síria,

empitjorada per la interferència militar estrangera dels aliats (Rússia, Iran, Hezbol·là) i rivals (EUA, Turquia, Israel), així com a la pèrdua de sobirania sobre regions clau, incloses les kurdes i territoris controlats pels gihadistes. La corrupció i la ineficiència dins del govern van debilitar encara més el règim, que no va poder oferir una visió nacional unificadora. La guerra civil ha provocat 500.000 morts, milions de refugiats i desplaçaments interns. Malgrat la violenta repressió d'Assad contra les protestes el 2011, va tenir l'opció de seguir un camí pacífic, però va optar per la repressió, que va portar a una destrucció duradora. El seu fracàs per estabilitzar el país i participar en negociacions amb grups clau, com els gihadistes a Idlib i els kurds a Rojava, va contribuir a la seva caiguda. Rússia, debilitada per la seva a Ucraïna, va estar menys implicada en salvar Assad aquesta vegada, malgrat les intervencions militars anteriors. De la mateixa manera, l'Iran, tot i que era un important patrocinador financer d'Assad, també s'enfronta a reptes interns i regionals, com ara contratemps militars i una relació tensa amb Hezbol·là. Turquia és qui més es beneficia del canvi de poder i continua aprofitant la seva posició respecte als refugiats sirians i la influència territorial. Les relacions amb el nou règim de Damasc segueixen sent incertes, sobretot pel que fa al futur de les zones controlades pels kurds a Síria. El futur de Síria està doncs en un delicat equilibri, amb una nova estructura de poder liderada per antics gihadistes que reivindiquen una ideologia religiosa nacionalista. No obstant això, les seves promeses de respectar els drets de les minories i distanciar-se del gihadisme global segueixen sent incertes, i la

Rajan Menon Gaza's uneasy peace

Israel i Hamàs han acordat un alto el foc, amb la mediació de Qatar i Egipte, amb els representants dels Estats Units Brett McGurk (administració Biden) i Steve Witkoff (administració Trump) jugant un paper clau. L'acord implica un procés per fases dirigit a posar fi a les hostilitats, alliberar ostatges i facilitar l'ajuda humanitària i la reconstrucció a Gaza. No obstant això, l'autor assenyala que queden reptes importants, com ara l'oposició política a Israel, la reconstrucció de Gaza i l'absència d'una solució política a llarg termini al conflicte israelià-palestí. En efecte, l'oposició a l'acord de la coalició d'extrema dreta d'Israel podria desestabilitzar el govern de Netanyahu, mentre persisteixen les preguntes sobre la governança i el finançament de la reconstrucció de Gaza, amb Hamàs exclòs de les futures funcions administratives. L'autor subratlla que l'acord posa de manifest les profundes divisions de la societat israeliana i la dificultat d'aconseguir una pau duradora, i que l'absència d'un camí clar per resoldre qüestions fonamentals, com ara l'estatus dels palestins, posa de manifest la naturalesa fràgil i temporal d'aquest alto al foc.

Xavier Mas de Xaxàs Por qué Netanyahu acepta lo inaceptable

Benjamin Netanyahu ha acceptat un acord d'alto el foc amb Hamàs, semblant als que va rebutjar diverses vegades anteriorment. Aquest acord implica la retirada d'Israel de Gaza i l'alliberament de presos palestins a canvi de l'alliberament d'ostatges per part de Hamàs. Netanyahu, pressionat per la imminent arribada de Donald Trump a la Casa Blanca, que va enviar un mediador per forçar l'acord, ha canviat la seva postura. L'autor assenyala dues

raons principals: d'una banda la situació militar i política, ja que Israel ha debilitat Hamàs i els seus aliats, però no ha pogut eliminar completament el moviment ni aturar la resistència palestina; de l'altra, la pressió externa, atès que Trump, amb ambicions d'aconseguir una solució definitiva i enfortir la relació amb l'Aràbia Saudita, condiciona el suport nord-americà a un avenç en el conflicte. A partir d'ara, Netanyahu enfronta riscos interns, inclòs el descontentament de la coalició d'extrema dreta i crítiques per alliberar presos palestins. A la vegada, la treva pot facilitar l'expansió israeliana a Cisjordània i Jerusalem Oriental, mentre Netanyahu aposta pel suport de Trump per a objectius com atacar instal·lacions nuclears a l'Iran. Finalment, destaca que tot i les negociacions, les causes estructurals del conflicte, com l'autodeterminació palestina, romanen sense resoldre.

Lucas Lima The Challenges for BRICS in 2025 Under the Brazilian Presidency

L'1 de gener, el Brasil va assumir la presidència rotatòria dels BRICS, en un moment crític, amb oportunitats i reptes importants, sobretot davant les incerteses generades en l'ordre global per les polítiques de l'administració de Donald Trump. Les prioritats del Brasil per a la seva presidència se centren en fomentar la cooperació del Sud Global i perseguir reformes de governança global, amb l'objectiu de posicionar els bloc com un representant legítim dels països en desenvolupament. L'autor subratlla que els reptes clau inclouen implementar els principis de la Declaració de Kazan, gestionar la diversitat interna i mantenir la participació dels membres en un panorama global impredictible. Les cinc prioritats del Brasil són: facilitar el comerç i la inversió, promoure la governança de l'IA per al desenvolupament sostenible, enfortir les estructures financeres per abordar el canvi climàtic, fomentar la cooperació del Sud Global en salut pública i reforçar el marc institucional dels BRICS. Aquestes ambicions requeriran navegar per divisions internes i abordar qüestions globals com el canvi climàtic, la IA i el comerç. La Declaració de Kazan, tot i que és exhaustiva, reflecteix les contradiccions internes i els reptes a causa dels diversos sistemes polítics dels BRICS. La presidència del Brasil pot enfrontar-se doncs a tensions entre el marc de Kazan i les prioritats en evolució del bloc, especialment pel que fa a qüestions com la desdolarització i el finançament pel clima. La creixent estructura de membres de dos nivells i els desacords sobre l'expansió també podrien suposar reptes per a la cohesió dels BRICS. En definitiva, la presidència del Brasil ofereix una oportunitat per enfortir els BRICS, però equilibrar els interessos dels seus diversos membres i alinear les accions del bloc amb les realitats globals serà clau per al seu èxit. La capacitat del bloc per navegar per aquestes complexitats marcarà el seu paper futur i la seva influència global.

Catalunya, España, Europa

Timothy Garton Ash et al. Alone in a Trumpian world: The EU and global public opinion after the US elections

La majoria de la humanitat veu Donald Trump com un bon president per als EUA i per a la pau global, amb nombroses potències mitjanes com l'Índia, el Brasil, Indonèsia, Sud-àfrica i

Turquia donant-li suport. L'enquesta global del Centre Europeu de Relacions Exteriors i la Universitat d'Oxford revela que l'antic ordre liberal posterior a la Segona Guerra Mundial ja no domina. Els EUA ja no són el defensor dels valors occidentals, sinó una potència que prioritza els seus propis interessos. Trump és percebut en aquests països com un negociador i un aconseguidor, no com un moralista o un autoritari. Per exemple, els xinesos consideren que les relacions amb els EUA milloraran, mentre els ucraïnesos confien que Trump aconseguirà un acord amb Putin per acabar la guerra. Aquest panorama reflecteix un món d'aliances flexibles, on les grans potències i els països mitjans busquen acords basats en els seus propis interessos, allunyant-se de les antigues aliances multinacionals. La percepció és que el fracàs de les sancions econòmiques contra Rússia i la cooperació creixent de països com l'Índia i la Xina amb Moscou demostren la decadència de l'hegemonia occidental. Només els aliats tradicionals dels EUA, com el Regne Unit i alguns països de la UE, són pessimistes respecte a Trump. La UE, en particular, veu el seu paper com a darrer defensor dels principis democràtics, però el món de les potències mitjanes prefereix un ordre transaccional basat en relacions de poder. Els autors de l'enquesta suggereixen que Europa s'equivoca en defensar un ordre obsolet, i que hauria d'aprofitar les oportunitats del nou context global. Per exemple, consideren que la UE podria tenir un paper creixent cercant acords pragmàtics amb països com l'Índia i el Brasil.

Francesca Bria Tecnopopulismo contra democracia: el momento decisivo de Europa

Europa enfronta una batalla decisiva el 2025, no només per la seva sobirania tecnològica, sinó també per la supervivència de la democràcia. A parer de l'autora, una aliança entre oligarques tecnològics i líders populistes està desmantellant les institucions democràtiques sota el pretext de defensar la llibertat d'expressió mentre soscaven l'Estat de dret. Plataformes com X i Meta amplifiquen el populisme i la desinformació, contravenint les lleis europees. La tornada de Donald Trump reforça aquesta estratègia de desestabilització, utilitzant la desinformació i fomentant la divisió a Europa. A més, figures com Musk i Zuckerberg, en menysprear les normes i la regulació europea, subratllen la necessitat que Europa aconsegueixi independència tecnològica. Més del 80% de les tecnologies digitals europees provenen de fora, la qual cosa genera vulnerabilitat, com ho evidencien els incidents de sabotatge a infraestructures crítiques. La dependència tecnològica d'Europa, particularment en comunicacions i xarxes socials, n'amenaça doncs la seguretat i la democràcia. L'autora argumenta que per contrarestar-ho, Europa ha d'enfortir les seves institucions democràtiques i desenvolupar infraestructura tecnològica sobirana. Iniciatives com la xarxa de satèl·lits IRIS i la Llei Europea de Xips mostren que Europa té el potencial per ser independent, però cal més coordinació, finançament i ambició. Afirma que la creació de l'EuroStack i la consolidació d'un mercat unificat de defensa i de seguretat també són clau per protegir l'autonomia europea i garantir la competitivitat industrial. En darrer terme, conclou que Europa està en una una cruïlla: si no actua amb decisió, es podria convertir en un observador passiu en un món dominat per actors externs. La sobirania tecnològica i la fortalesa democràtica són essencials per evitar que Europa es converteixi en una colònia tecnològica. Les decisions que prengui avui definiran el futur.

Almut Möller A Changing Europe: Strategic Autonomy and Security in 2025 and Beyond

Henning Meyer i Almut Möller debaten sobre l'autonomia estratègica de la UE en el context del 2025. Möller subratlla que l'autonomia estratègica és vital a causa de les amenaces externes, en particular l'agressió de Rússia i el lideratge impredictible dels EUA sota Trump. Considera que la UE ha de reforçar la seva defensa, seguretat econòmica i resiliència tecnològica, però les divisions internes entre els estats membres compliquen la creació de consens. Malgrat això, la seguretat ha de seguir sent una prioritat, amb la UE equilibrant els seus papers a l'OTAN i al seu mercat únic. Möller advoca per una cooperació flexible entre els estats membres per superar les divisions, sobretot ateses les tensions econòmiques amb els EUA i la Xina. També alerta de l'auge del nacionalisme i dels moviments d'extrema dreta, que amenacen la cohesió de la UE. Afirma que la UE s'ha d'adaptar a les crisis, reformar els processos de presa de decisions i demostrar el seu valor als ciutadans. Respecte de les amenaces externes, la influència d'actors privats com Elon Musk genera preocupacions per la inestabilitat interna. Möller subratlla la importància d'abordar aquests reptes mentre es manté fidel als valors de la UE. Considera que la UE utilitza els seus punts forts per liderar iniciatives de seguretat i defensa alhora que fomenta la col·laboració amb socis no comunitaris com el Regne Unit. Finalment, de cara al futur, Möller creu que el 2025 és un moment crític perquè la UE demostri la seva capacitat d'adaptació i lideratge en un panorama geopolític que canvia ràpidament, posant èmfasi en l'acció i la resiliència més que en el derrotisme.

Julia Friedlander La oportunidad para Europa de unos EEUU con Trump

L'autora narra una experiència de 2015, quan, treballant al Departament del Tresor dels EUA, es va reunir amb un homòleg turc que li va ensenyar una lliçó sobre geografia i prioritats regionals, destacant la importància de la proximitat de Turquia amb països com Iran, Iraq, Síria i Grècia. Afirma que aquesta lliçó pren rellevància avui, mentre els governs occidentals, particularment Alemanya, revisen les seves polítiques davant de l'impacte de la guerra a Ucraïna, la multipolaritat dels mercats i els canvis que portarà la presidència de Donald Trump. Durant la crisi de la zona de l'euro, Alemanya va expandir els seus mercats globals com a resposta a la recessió, enfortint la globalització. Tot i això, aquesta «febre de l'or» ha arribat al final, amb problemes derivats de la política econòmica de la Xina i els Estats Units. Alemanya experimenta la desindustrialització i l'alentiment de la demanda externa, mentre els EUA reforçen el proteccionisme, la qual cosa obliga Alemanya a adaptar-se. Assevera que tot i que la Unió Europea ha signat acords comercials, la competitivitat postpandèmia es presenta com un repte. El panorama internacional canvia ràpidament, i Europa necessita abordar el front intern, enfortir la despesa en defensa, innovació tecnològica i mercats de capitals. La reelecció de Trump podria alterar el càlcul europeu, creant noves oportunitats per enfortir la relació transatlàntica. Finalment, reflexiona sobre la necessitat que amb vistes a les eleccions del 23 de febrer, Alemanya actuï amb lideratge, recolzi els seus aliats i s'acosti als Estats Units des d'una posició de

força, reconeixent que el comerç mundial s'assembla a un complicat joc d'escacs en què cap potència no pot actuar en solitari.

Guillem Iñiguez Alemanya davant del mirall

El col·lapse del govern alemany el novembre de 2024, després de la victòria de Trump, ha deixat Alemanya en una situació política difícil. La coalició formada per SPD, verds i FDP, es va caracteritzar per nombrosos per desacords interns, especialment sobre qüestions com la política fiscal i exterior. Les properes eleccions federals del 23 de febrer podrien suposar un canvi en el govern, amb Friedrich Merz (CDU) com a possible canceller. Els comicis es presenten amb incògnites importants, com qui serà el soci de coalició de la CDU, ja que el SPD ha perdut suport i l'FDP està en caiguda lliure. Els verds també han experimentat un descens en la seva popularitat, i l'AfD, de l'extrema dreta, guanya força. Els resultats marcaran doncs l'orientació ideològica del nou govern. La crisi estructural d'Alemanya, evidenciada per l'estancament econòmic, pot perdurar més enllà de les eleccions. Els factors com la dependència energètica de Rússia, la relació amb la Xina i els problemes de la indústria automobilística afecten el creixement. Les eleccions no només influiran en l'estructura política interna, sinó que les seves conseqüències econòmiques seran fonamentals per al futur de la UE. El nou govern haurà doncs de trobar solucions per sortir de la crisi estructural i revitalitzar l'economia alemanya, vital per a la UE.

Democracia, diversidad y cultura

Peter Hyman How you can beat populism

L'autor de l'article fa una crida a l'acció perquè els polítics progressistes i centristes reflexionin sobre els seus fracassos a l'hora d'evitar l'ascens de líders populistes com Donald Trump. Reconeix que les elits polítiques i l'esquerra han creat les condicions perquè el populisme prosperi, sense connectar amb els treballadors i abordar les seves preocupacions. Critica els set «pecats capitals» de l'establishment polític: ser paternalista, complaent, abstracte, censor, crèdul, conservador i insuls. Al seu entendre, aquests problemes han alienat els votants, permetent als populistes presentar-se com a agents de canvi. Demana doncs un canvi d'enfocament basat en adoptar el canvi, desafiar els sistemes existents i centrar-se en empoderar les persones treballadores. Advoca per un nou model econòmic que abordi les desigualtats i un govern més sensible a les necessitats dels ciutadans. El missatge també subratlla la importància de crear una nova narrativa sobre l'orgull nacional que connecti amb la gent, sense complaure's amb els populistes. Per consegüent, argumenta que la lluita implica crear millors idees, polítiques i estratègies de comunicació per construir una societat més justa i inclusiva. Insta els líders progressistes a tornar a ser disruptors, desafiar l'statu quo i impulsar un canvi significatiu, començant per centrar-se en la dignitat, el respecte i les oportunitats per a tothom.

Quinn Slobodian Elon Musk's hostile takeover

Elon Musk és una figura polaritzadora les accions del qual barregen idealisme, política i controvèrsia. Alterna entre defensar la compassió i la curiositat i fer publicacions inflamatòries a les xarxes socials que alimenten la divisió. Les posicions polítiques canviants de Musk es reflecteixen en el seu suport als moviments d'extrema dreta a Europa, especialment en qüestions relacionades amb la immigració i la delinqüència. Les seves accions, com ara la promoció de candidats com Trump, reflecteixen la creença que la política en línia i el compromís directe amb el govern poden remodelar la societat. Musk també defensa solucions tecnològiques per als problemes globals, veient el govern com un soci en innovació. La seva influència política creix, a mesura que s'alinea amb figures populistes disruptives i busca impactar la política global. La visió de Musk s'estén més enllà de les preocupacions terrenals, veient el futur de la humanitat a l'espai, fent-se ressò d'un desig d'un llegat semblant a un «salvador» de la civilització, similar a un personatge de la sèrie *Fundació" d'Isaac Asimov. Malgrat el seu suport a la innovació tecnològica, les seves accions revelen un pensament a curt termini influenciat per l'especulació i el creixement financer, que s'assembla més al comportament d'un jugador que a un filòsof. L'estratègia de Musk barreja provocacions atrevides amb victòries a curt termini, el que el converteix en un jugador important, però impredictible, de la política global.

Mark Blyth Populists Are Taking Over—Here's Why Democracy Is Failing

L'autor analitza les implicacions globals de la segona presidència de Trump, centrant-se en les polítiques comercials i els seus efectes a la Unió Europea (UE). Blyth assegura que el trumpisme no és una casualitat, sinó la nova normalitat, apuntant a l'augment dels moviments populistes a tot Europa i la imprevisibilitat de les polítiques de Trump. Assenyala la preparació inadequada de la UE per a aquests avenços i subratlla la importància de la planificació estratègica, inclosa l'enfortiment de la resiliència en el comerç, la defensa i l'energia. Blyth adverteix de les divisions internes de la UE i del risc de ser dividit per les tàctiques de confrontació de Trump. Pel que fa a la coalició d'aliats de Trump, Blyth suggereix que, tot i que és fràgil, la irresponsabilitat de Trump li permetrà avançar amb polítiques com les deportacions massives i els aranzels. Suggereix que això podria remodelar l'economia dels EUA, encara que sense una estratègia clara. Sobre la resposta de la UE, Blyth proposa augmentar el pressupost de la UE, fomentar la unitat i preparar-se per a possibles aranzels i interrupcions comercials, alhora que diversificar les seves associacions. La conversa també aborda la integració de la seguretat i la defensa dins de la UE, destacant la necessitat de cohesió per respondre a les amenaces externes, especialment de Rússia i la Xina. Blyth també reflexiona sobre el col·lapse de la confiança en les institucions tradicionals, que alimenta el suport als moviments populistes a nivell mundial. Malgrat aquests reptes, manté un optimisme cautelós sobre la transició verda d'Europa, la qual cosa suggereix que les polítiques mediambientals actuals dels EUA podrien beneficiar Europa a llarg termini.

Economía, bienestar e igualdad

Saadia Zahidi How to Get the Right Kind of Growth

Les perspectives econòmiques mundials són desfavorables, amb l'FMI projectant un creixement baix per als propers cinc anys, especialment a les economies avançades. El creixement lent pressiona els ingressos de les llars, les empreses i l'elaboració de polítiques, i amenaça tant el desenvolupament de les economies emergents com la mobilitat socioeconòmica a les desenvolupades. L'autora argumenta que l'enfocament tradicional en el creixement econòmic és insuficient atesa la crisi climàtica, la desigualtat i les noves tecnologies com la IA. Ara el creixement hauria de prioritzar el capital humà, la tecnologia verda, la infraestructura i la resiliència als xocs globals. Afirma que tot i que el PIB continua sent un indicador útil, és inadequat per mesurar la innovació, la inclusió, la sostenibilitat i la resiliència. Cal un enfocament més ampli del creixement, ja que un creixement elevat no garanteix la qualitat, ja que molts països s'enfronten a un creixement de baixa qualitat malgrat l'elevat PIB. Hi ha sinergies potencials entre el creixement i la sostenibilitat ambiental, com ara l'ús de la IA i la tecnologia per optimitzar l'ús de l'energia a les infraestructures. Al seu entendre, la clau del creixement econòmic són les inversions en capital humà i serveis fonamentals com l'aigua neta, els aliments i la connectivitat digital. Hi ha mancances de finançament importants, especialment per a les economies en desenvolupament, per assolir els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'ONU. Considera que la transició energètica verda és un pas crucial per mitigar el canvi climàtic, fomentar la innovació i millorar la resiliència. Malgrat el seu potencial, manca d'inversió en energies renovables, especialment als països en desenvolupament. Cal centrar-se en el progrés tecnològic i les associacions entre els governs i la indústria per abordar els reptes ambientals i promoure resultats socials. En definitiva, assenyala que els responsables polítics han d'allunyar-se de la mentalitat de creixement a qualsevol preu, equilibrant el creixement econòmic amb els objectius socials, ambientals i de seguretat. Això requereix avaluar no només la quantitat, sinó també la qualitat del creixement, per fomentar la prosperitat alhora que s'afronten els reptes globals

The Economist Why global bond markets are convulsing

Els rendiments dels bons governamentals estan augmentant a nivell mundial, amb augments significatius dels bons del Tresor dels Estats Units, els bons alemanys i els britànics. Això és problemàtic per als governs, que s'enfronten a costos més elevats del servei del deute, i per als prestataris com els titulars d'hipoteques els pagaments dels quals estan influenciats pels tipus d'endeutament del govern. Malgrat que els bancs centrals redueixen els tipus d'interès, els costos reals d'endeutament per a empreses i llars segueixen sent alts, amb poc alleujament per a l'economia. La inflació és un factor clau que impulsa l'augment dels rendiments dels bons, ja que els inversors demanen rendiments més alts per compensar l'erosió del poder adquisitiu. No obstant això, les expectatives d'inflació del mercat no han augmentat significativament, cosa que suggereix que els inversors creuen que els bancs centrals contendran la inflació mitjançant polítiques falques. El

veritable motor de l'augment dels rendiments és l'augment de la incertesa, que està augmentant la «prima a termini»: el rendiment addicional que cobren els inversors pel risc dels bons a llarg termini. Aquesta incertesa prové de riscos geopolítics, com ara possibles aranzels o una guerra comercial amb la Xina, i preocupacions sobre el creixement econòmic, que van des de la desglobalització fins a l'optimisme sobre els guanys de productivitat futurs. La política fiscal també agreuja la situació, ja que els elevats dèficits públics condueixen a més emissions de bons, fet que augmenta els rendiments. S'espera que els governs del G7 tinguin dèficits pressupostaris importants, pressionant encara més els preus dels bons i augmentant els rendiments. A més, l'enduriment quantitatiu (QT) dels bancs centrals, que redueix la mida dels seus balanços, obliga els inversors privats a absorbir més oferta de bons, augmentant la pressió a l'alça sobre els rendiments. Tot i que hi ha alguna possibilitat que els rendiments caiguin en països específics, és poc probable que desapareguin les forces fonamentals que impulsen l'augment dels rendiments (polítiques fiscals expansives, tensions geopolítiques i disputes comercials). En general, tot i que els rendiments dels bons poden fluctuar, els factors subjacents suggereixen que podrien continuar augmentant, especialment si els inversors comencen a dubtar de la capacitat dels bancs centrals per gestionar la inflació i els tipus d'interès.

Sostenibilidad y cambio climático

Le Monde Le climat dans l'inquiétante spirale Trump

El 10 de gener es va registrar una calor rècord quan Los Angeles es va veure atrapada per incendis forestals massius. Aquests esdeveniments il·lustren les conseqüències del canvi climàtic, alimentat principalment per l'acumulació de gasos d'efecte hivernacle. L'any 2024 ha estat marcat per una temperatura mitjana 1,6 °C superior a la mitjana del segle XIX, cosa que amenaça l'objectiu de l'Acord de París de limitar l'escalfament a 1,5 °C. Els desastres relacionats amb el clima com els ciclons, les inundacions, els incendis i les onades de calor han devastat moltes regions. A Califòrnia, la combinació de les altes temperatures, la sequera i els forts vents ha empitjorat els incendis, provocant importants pèrdues de vides i propietats. A més, l'augment de la freqüència de les onades de calor està promovent incendis gegants a tot el món. Paral·lelament, l'arribada al poder de Donald Trump, negacionista del canvi climàtic, va acompanyada de promeses de reactivar la producció de gas i petroli, i de retirar una vegada més els Estats Units de l'Acord de París. Aquest canvi ideològic, combinat amb la creixent reticència a Europa a adoptar el *Green Deal*, amenaça de revertir el progrés aconseguit en la lluita contra el canvi climàtic. De manera preocupant, tots els bancs nord-americans han anunciat la seva retirada de l'aliança financera per complir els objectius climàtics de l'Acord de París, anticipant una demanda més forta d'energia fòssil. Les decisions de Trump amenacen doncs de desencadenar una espiral de catàstrofes, i fins i tot si els EUA un dia canvien de rumb, pot ser que sigui massa tard per evitar conseqüències desastroses per al planeta.

Matthew Wright et al. Global temperatures passed critical 1.5°C milestone for the first time in 2024

L'any 2024 ha estat el més calorós que s'ha registrat, amb temperatures globals superiors a 1,5 °C per sobre dels nivells preindustrials per primera vegada, segons un estudi del Servei de Canvi Climàtic Copèrnic de la UE que destaca l'augment constant de les temperatures globals, amb tots els continents, excepte Australàsia i l'Antàrtida, que viuen el seu any més calorós. Els esdeveniments extrems com les inundacions al Pakistan i l'Afganistan, les sequeres a l'Amazones i la calor perillosa a Atenes van estar relacionats amb el canvi climàtic. El llindar d'1,5 °C és crucial a l'Acord de París, però superar-lo durant un sol any no vol dir que la mitjana a llarg termini l'hagi superat. Factors naturals com un potent El Niño el 2024 van contribuir a l'augment de les temperatures. Tanmateix, cada fracció d'un grau d'escalfament augmenta la probabilitat d'esdeveniments catastròfics, com ara la fusió de la capa de gel de Groenlàndia. Europa, en particular, va patir onades de calor severes, incendis forestals i un augment de l'estrès per calor, que van afectar la salut humana. El contingut d'humitat atmosfèrica va ser un 5% superior a l'habitual, intensificant les pluges extremes i provocant inundacions destructives. Per evitar un major escalfament i mitigar els impactes climàtics, la reducció ràpida de les emissions de gasos d'efecte hivernacle i l'adaptació de les infraestructures són fonamentals. Les temperatures rècords del 2024 serveixen com a crida d'atenció per a una acció urgent per fer front al canvi climàtic.

Innovación, ciencia y tecnología

Guillem Pujol Guillem Pujol, Els nous senyors feudals: tecnologia, poder i política a l'era Trump

L'autor assenyala que en els últims anys, el panorama polític dels Estats Units ha canviat cap a un model que Yanis Varoufakis anomena «tecno-feudalisme», on les grans plataformes tecnològiques, com Elon Musk, Mark Zuckerberg i Peter Thiel, actuen com a nous centres de poder. Aquestes empreses, amb el suport de l'administració Trump, estan redefinint les dinàmiques polítiques i econòmiques, amb l'objectiu de desmantellar les estructures públiques tradicionals per accelerar el progrés tecnològic. Aquest canvi es reflecteix en la creació del Departament d'Eficiència Governamental, liderat per Musk i Vivek Ramaswamy, per reduir la despesa federal i eliminar la burocràcia. Aquesta reestructuració també segueix les tesis acceleracionistes, que busquen aprofitar el capitalisme per aconseguir una transformació radical. Tanmateix, l'administració Trump es distancia del neoliberalisme clàssic amb polítiques proteccionistes i una postura menys intervencionista en política exterior. El Partit Demòcrata, en canviar la seva orientació, ha oblidat les seves bases tradicionals, fet que ha propiciat el gir del Partit Republicà cap a una ideologia més populista i treballadora, com ho exemplifica Trump. Així, la política nord-americana està experimentant un canvi fonamental, on la nova era del tecno-feudalisme redefineix com s'exerceix el poder en el segle XXI.

Hervé Morin L’inquiétant retour de l’eugénisme génétique

La revista *Nature* demana un debat sobre l’edició genètica del genoma humà, inclosa la modificació de l’ADN dels embrions per reduir la susceptibilitat a malalties com la depressió i l’Alzheimer. Tot i que actualment la pràctica està prohibida després d’un intent el 2018, *Nature* està explorant la possibilitat d’una edició poligènica (canviar múltiples gens) des de la concepció. Segons l’autor, investigadors com Peter Visscher, un defensor de les puntuacions de risc poligènic, argumenten que aquest enfocament podria reduir els riscos de malalties, malgrat els riscos ètics i els possibles efectes adversos. No obstant això, altrs experts, entre els quals Hervé Chneiweiss, creuen que aquestes propostes són prematures i èticament irresponsables, i que posen de manifest les limitacions de les puntuacions poligèniques. Aquestes puntuacions, basades en bases de dades massives, no tenen en compte l’impacte del medi ambient en l’expressió gènica, cosa que les fa poc fiables. Françoise Clerget-Darpoux també critica aquest enfocament, comparant-lo amb excessos passats, i subratlla que moltes malalties es podrien combatre millor amb mesures ambientals que no pas amb intervencions genètiques.